

Plany gospodarowania zasobami wodnymi w lasach

– stan obecny i przyszłość

Marek Ksepko¹, Wojciech Hłopaś², Krzysztof Rostek²

¹Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok

²Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, ul. Grójecka 127, 02-124 Warszawa

marek.ksepko@bialystok.buligl.pl, Krzysztof.Rostek@lasy.gov.pl, Wojciech.Hlopas@lasy.gov.pl

Zgodnie z zapisami instrukcji sporządzania Planów Gospodarowania Zasobami Wodnymi w nadleśnictwie (IUL 2023, cz. II) celem gospodarki wodnej w lasach jest kształtowanie ekologicznych, produkcyjnych i społecznych funkcji lasu poprzez szereg działań związanych z zarządzaniem wodą, jako jednym z kluczowych zasobów warunkujących życie lasu i ogólnie - dobrostan całej biosfery. Autorzy IUL, jako odpowiedzialni za dobrostan Lasów Państwowych w świetle wielu współczesnych i przyszłych zagrożeń, świadomie stawiają nacisk na kondycję i odporność fitocenoz leśnych, które powinny być naturalną konsekwencją dostępu do stabilnych co do ilości i jakości zasobów wodnych. Sporządzenie racjonalnego, wybiegającego w przyszłość planu, opartego o dobrze wyznaczony cel oraz właściwie dobrane działania do jego realizacji, wymaga uwzględnienia bardzo wielu czynników, często o charakterze historycznym. I choć historia planowania „wodnego” w lasach Polski kojarzy się najczęściej z etapem gospodarki nakazowo-rozdziałczej minionego ustroju i jednostronnymi, osuszającymi melioracjami, to dzisiejsza świadomość wzajemnego oddziaływania wody i lasu zmieniła niemal całkowicie paradygmat planowania hodowlanego i urządzeniowego. Ten etap jest już historią. Obecnie, jako wyzwanie, na pierwszym miejscu stawiana jest stabilność i ciągłość lasów oraz zapewnienie możliwości świadczenia przez nie wszystkich funkcji przyrodniczych i społecznych. W kontekście zmian klimatycznych jest to kluczowe zagadnienie stojące przed gospodarzem lasu, dlatego powinien on być wyposażony w racjonalne dokumenty i plany, uwzględniające złożoność relacji woda-las, historię, teraźniejszość i przewidywaną przyszłość otoczenia i wnętrza lasu, którym się opiekuje oraz oczekiwania możliwie wszystkich współużytkowników zlewni, tak by podejmując adekwatne do potrzeb działania miał pewność co do możliwości osiągnięcia dalekosiężnych celów z korzyścią dla środowiska i klimatu. Ważne jest więc również, by w każdym zakresie dokumenty te były spójne z innymi strategiami i planami dotyczącymi zarządzania wodą. Integracja tych dokumentów wymaga szerokiego spojrzenia na potrzeby wszystkich użytkowników zlewni oraz realizowalność ich celów i zamierzeń. W świetle powyższego należy przyjąć, że właściwym podejściem w planowaniu urządzeniowym czyli takim, które umożliwia realne powiązanie gospodarki leśnej z gospodarką wodną, jest wyznaczanie leśnych obszarów funkcjonalnych. Analogicznie jak w planowaniu przestrzennym obszary te mogłyby uwzględniać granice zlewni objętych planowaniem i możliwie wszystkich ich użytkowników oraz inne dokumenty planistyczne i strategie. Ponadto wysiłki dotyczące utrzymania lub odtworzenia stosunków wodnych nie powinny ograniczać się jedynie do sfery planowania i realizacji działań. Niemniej ważne jest wdrożenie trwałego, wieloletniego, porównywalnego i reprezentatywnego systemu monitorowania dynamiki wód na terenach leśnych, co pozwoli diagnozować problemy z wodą w lasach, ale również poddawać ewaluacji podjęte działania.